

പുരുഷ സൂക്തം

ഓം തച്ചം യോരാവ്യ'ണീമഹേ । ഗ്രാതും യജ്ഞായ' ।
ഗ്രാതും യജ്ഞൈപ'തയേ । ദൈവീ' സ്വസ്തിര'സ്തു നഃ
। സ്വസ്തിർമാനു'ഷേഭ്യഃ । ഊർധ്വം ജി'ഗാതു
ഭേഷജമ് । ശം നോ' അസ്തു ദ്വിപദേ' । ശം
ചതു'ഷ്പദേ ।

ഓം ശാന്തിഃ ശാന്തിഃ ശാന്തിഃ ॥

സഹസ്ര'ശീർഷാ പുരു'ഷഃ । സഹസ്രാക്ഷഃ
സഹസ്ര'പാത് ।
സ ഭൂമിം' വിശ്വതോ' വൃതാ ।
അത്യ'തിഷ്ഠാശാംഗുളമ് ॥

പുരു'ഷ ഏവേദഗ്മ് സ്രവമ്' । യദ്ഭൂതം യച്ച
ഭവ്യമ്' ।
ഉതാമ്യ'തത്വ സ്യേശാ'നഃ । യദന്നേ'നാതിരോഹ'തി ॥

ഏതാവാ'നസ്യ മഹിമാ । അതോ ജ്യായാഗ്'ശ്ച
പുരു'ഷഃ ।
പാദോ'ഽസ്യ വിശ്വാ' ഭൂതാനി' । ത്രിപാദ'സ്ത്വാമൃതം'
ദിവി ॥

ത്രിപാദൂർധ ഉദൈത്പുരുഷഃ |
പാദോഽസ്യേഹാഽഽഭവാത്പുനഃ |
തതോ വിഷ്വണ്-വ്യക്രാമത് | സാശനാനശനേ അഭി
||

തസ്മാദ്വിരാഡ്ജായത | വിരാജോ അധി പുരുഷഃ
|
സ ജാതോ അത്യരിച്യത | പത്മാദ്ഭൂമിമഥോ പുരഃ
||

യത്പുരുഷേണ ഹവിഷാ | ദേവാ യജ്ഞമത്നന്ത |
വസന്തോ അസ്യാസീദാജ്യമ് | ശ്രീഷ്മ
ഈമശ്ശരയ്ധവിഃ ||

സപ്താസ്യാസന്-പരിധയഃ | ത്രിഃ സപ്ത സമിധഃ
കൃതഃ |
ദേവാ യദൃജ്ഞം തന്വാനഃ | അബ്ധ്വന്-പുരുഷം
പശൂമ് ||

തം യജ്ഞം ബർഹിഷി പ്രൗക്ഷന് | പുരുഷം
ജാതമഗ്രതഃ |
തേന ദേവാ അയജന്ത | സാധ്യാ ഋഷയശ്ച യേ ||

തസ്മാദ്യജ്ഞാത്-സർവഹുതഃ | സംഭൃതം
പൃഷ്ഠാജ്യമ് |

പശുഗ്-സ്താഗ്ശ്വകേ വായുവ്യാന് | ആരണ്യാന്-
ഗ്രാമ്യാശ്വ യേ ||

തസ്മാദ്യജ്ഞാത്വരഹുതഃ | ഋചഃ സാമാനി
ജജ്ഞിരേ |
ഛന്ദാഗ്ംസി ജജ്ഞിരേ തസ്മാത് |
യജുസ്തസ്മാദജായത ||

തസ്മാദശ്വാ അജായന്ത | യേ കേ ചോഭയാദതഃ |
ഗാവോഹ ജജ്ഞിരേ തസ്മാത് | തസ്മാജ്ജാതാ
അജാവയഃ ||

യത്പുരുഷം വ്യദധുഃ | കൃതിമാ വ്യക്വപയന് |
മുഖം കിമസ്യ കൗ ബ്രഹ്മ | കാവൂരു
പാദാവുച്യേതേ ||

ബ്രഹ്മണോഽസ്യ മുഖമാസീത് | ബ്രഹ്മ രാജന്യഃ
കൃതഃ |
ഈരൂ തദസ്യ യദൈശ്വര്യഃ | പദ്ഭ്യാഗ്മ ശൂദ്രോ
അജായതഃ ||

ഛന്ദമാ മനസോ ജാതഃ | ചക്ഷോഃ സൂര്യോ
അജായത |
മുഖാദിന്ദ്രശ്വാഗ്നിശ്വ | പ്രാണാഭായുരജായത ||

നാഭ്യാ' ആസീദന്തരി'ക്ഷമ് | ശീർഷ്ണോ ദ്യൗഃ
സമ'വർത്ത |
പദ്ഭ്യാം ഭൂമിർദിശഃ ശോത്രാത് | തമാ' ലോകാശ്
അക്'ല്പയന് ||

വേദാഹമേ'തം പുരു'ഷം മഹാ'ന്തമ് |
ആദിത്യവ'ർണ്ണം തമ'സസ്തു പാരേ |
സര്വാ'ണി രൂപാ'ണി' വിചിത്യ യീരഃ' | നാമാ'നി
കൃതാ'ഽഭിവദന്, യദാ'ഽഽസതേ' ||

ധാതാ പുരസ്താദ്യമു'ദാജഹാര' | ശക്രഃ പ്രവി'ഭാസ്-
പ്രദിശശ്ചത'സ്രഃ |
തമേ'വം വിഭാ'നമൃത' ഇഹ ഭ'വതി | നാന്യഃ പന്ഥാ
അയ'നായ വിദ്യതേ ||

യജേ'ണന് യജ്ഞമ'യജന്ത ഭേ'വാഃ | താ'നി ധർ'മാ'ണി
പ്രഥമാ'ന്യാ'സന് |
തേ ഹ നാ'കം മഹി'മാനഃ' സചന്തേ | യത്ര പൂ'രോ'
സാധ്യാ'സ്സന്തി' ഭേ'വാഃ ||

അദ്ഭ്യഃ സംഭൂ'തഃ പൃഥിവ്യൈ രസാ'ച്ച |
വിശ്വ'ക'ർമ്മണഃ സമ'വർത്തതാ'ധി' |
തസ്യ തപ്ഷാ' വിദധ'ഭൂപമേ'തി | തത്പുരു'ഷസ്യ
വിശ്വ'മാജാ'നമഗ്രേ' ||

വേദാഹമേതം പുരുഷം മഹാത്മ' |
ആദിത്യവർണ്ണം തമസഃ പരസ്താത് |
തമേവം വിദ്വാന്മൃത' ഇഹ ഭവതി | നാനൃഃ
പഥാ' വിദ്യതേയ'നായ ||

പ്രജാപതിശ്ചരതി ഗർഭേ അന്തഃ | അജായ'മാനോ
ബഹുധാ വിജായതേ |
തസ്യ യിരാഃ പരിജാനന്തി യോനിമ്' | മരീ'ചീനാം
പദമിച്ഛന്തി വേധസഃ' ||

യോ ദേവേഭ്യ ആത്പതി | യോ ദേവാനാം'
പുരോഹി'തഃ |
പുരോ യോ ദേവേഭ്യോ' ജാതഃ | നമോ' രൂചായ
ബ്രാഹ്മ'യേ ||

രൂപം ബ്രാഹ്മം ജനയ'ന്തഃ | ദേവാ അഗ്രേ
തദ'ബ്രുവന് |
യസ്തൈവം ബ്രാ'ഹ്മണോ വിദ്വാത് | തസ്യ ദേവാ
അസന് വശേ' ||

ഹീശ്വ'തേ ലക്ഷ്മീശ്ച പത്ന്യ' | അഹോരാത്രേ
പാർശ്വേ |
നക്ഷ'ത്രാണി രൂപമ്' | അശ്വിനൗ വ്യാത്തമ്' |
ഇഷ്ടം മ'നിഷാണ | അമൃം മ'നിഷാണ | സരാം'
മനിഷാണ ||

തച്ചും യോരാവ്യ'ണീമഹേ | ഗാതും യജ്ഞായ' |
ഗാതും യജ്ഞൈ'തയേ | ദൈവീ' സ്വസ്തിര'സ്തു നഃ
| സ്വസ്തിർമാനു'ഷേഭ്യഃ | ഊർധ്വം ജി'ഗാതു
ഭേഷജമ് | ശം നോ' അസ്തു ദ്വിപദേ' | ശം
ചതു'ഷ്പദേ |

ഓം ശാന്തിഃ ശാന്തിഃ ശാന്തിഃ' ||